

S AMARBEJDE
E LEVANSVAR
L ÆRING
V EDHOLDENHED

LILLE
NÆSTVED
SKOLE

Indhold

Introduktion til materialet	3
------------------------------------	---

Hvad er SELV?

Skolens mål og værdier	4
De fire grundsten	4
Samarbejde	4
Elevansvar	5
Læring	6
Vedholdenhed	6

Hvorfor SELV?

Folkeskolens formål	7
Samfundet	9
Relationer	9

Læringsbrikkerne

Introduktion	10
Hver brik for sig...	11

Hvordan SELV?

Pædagogiske værktøjer

Kært barn har mange navne	14
Dynamisk tankesæt	14
Lav indgangstærskel og højt til loftet	15

Praktiske værktøjer og materialer

Taksonomier	16
Læsestrategier	18
Stilladsring	20

Konkrete eksempler på, hvordan vi arbejder med SELV på Lille Næstved Skole

---

SELV-arbejdsgruppen:

Camilla Krarup, Sandved
Dian Sørensen, Fuglebjerg og Herlufsholmvej
Giite Malin, Karrebækvej
Jakob Schultz, Karrebækvej
Julie Hedegaard, Hyllinge

Morten Pihlsbech, Herlufsholmvej
Pia Lihme, Sandved
Sara Colstrup, Herlufsholmvej
Sine Jerlach, Herlufsholmvej
Thomas Kruse, pædagogisk leder

SELV-styregruppen:

Thomas Kruse, pædagogisk leder
Søren Brøndum, konsulent
Martin Fliess, konsulent
Torben Møller, skoleleder

Introduktion til materialet

I Lille Næstved Skoles professionelle læringsfællesskaber har vi gennem de sidste par år haft overvejelser og drøftelser om SELV. Dette dokument er en nedskreven udgave af disse. Det er tænkt som et grundlæggende arbejdsværktøj, der kan bruges, når vi skal huske, hvad vi har drøftet. Herudover når vi skal kommunikere til forældre og andre interessenter, som introduktion til nye medarbejdere, og når vi skal planlægge de næste skridt i udviklingsarbejdet.

Den udgave, du sidder med i hænderne nu, skal helt konkret danne grundlag for det pædagogiske døgn i januar 2019.

Dokumentet skal altså både læses som en status på, hvor vi er nu, og som et dynamisk dokument, der hele tiden vil udvikle sig.

I det følgende vil vi beskrive, hvad SELV er, herunder det pædagogiske udviklingsarbejde og de pædagogiske grundsten *samarbejde, elevansvar, læring og vedholdenhed*. Herefter begrundes vi, hvorfor vi arbejder med SELV. Tredje del handler om de seks læringsbrikker, vi udviklede sammen i skoleåret 2017/18. Teksten afsluttes med at kigge på udvalgte pædagogiske værktøjer i et SELV-perspektiv.

Grundlaget for vores pædagogiske udvikling er, at vi tillægger forskningsviden, professionsviden og praksisviden lige stor vægt. Derfor vil vi konstant producere ny viden, hvilket understreger behovet for, at dette er et dynamisk dokument.

Baggrunden for SELV-projektet

Vi er optagede af at drøfte og finde svar på følgende spørgsmål:

- Hvordan skaber vi grobund for elevernes livslange læring?
- Hvordan skaber vi mere selvstændige elever, der ikke initiativløst sidder med fingeren oppe, så snart de ikke lige forstår en opgave?
- Hvordan skaber vi et fælles sprog på én stor skole?
- Hvordan skaber vi afsæt for fælles fokus i de mange overgange mellem trin og afdelinger?
- Hvordan frigør vi i undervisningen mere tid til dialog, målsætning og evaluering med eleverne?

God læselyst

- ønskes du af SELV-arbejdsgruppen og skolens lederteam.

Hvad er SELV?

Skolens mål og værdier

Lille Næstved Skole er en stor organisation. Der er ca. 1.850 elever og 270 ansatte fordelt på 6 matrikler med hver deres meget forskellige opland, kultur og historie. SELV er en del af den organisatoriske sammenhængskraft, der betyder, at vi på trods af alle de enkelte matriklers forskelligheder betragter os som én skole med en fælles vision for vores elever.

SELV er Lille Næstved Skoles pædagogiske udviklingsprojekt. SELV er overskriften for den pædagogiske udvikling, vi ønsker for organisationen Lille Næstved Skole, for de professionelle læringsfællesskaber, for de professionelle og ikke mindst for eleverne. Alt vi gør og igangsætter har som mål at styrke og understøtte elevernes læring, trivsel og udvikling. Ligeledes skal vi på det pædagogiske døgn have forældrenes perspektiv i fokus.

SELV giver os et fælles fagprofessionelt afsæt, når vi samarbejder om at lave skole. Det giver os et fælles referencepunkt, når vi mødes i vores forskellige teams, hvor det ellers kunne være en udfordring at finde en fællesnævner. Det er ligeledes et værktøj, vi kan benytte i det daglige, tætte samarbejde. Et værktøj, der hjælper os med at huske vores fokus i en hverdag, der kan være præget af forskellige pædagogiske holdninger og politiske beslutninger.

De fire grundsten

De fire grundsten *samarbejde, elevansvar, læring og vedholdenhed* er valgt som retning for vores fælles skole. SELV kan give retning for eleverne, forældrene og for alle professionelle på Lille Næstved Skole. Der ligger i SELV en særlig retningsgivning, fx fokus på SELVregulering, SELVværd og SELVet.

Hvis vi skal give eleverne mulighed for at udvikle deres samarbejdskompetencer, deres egen ansvarlighed og deres vedholdenhed, så får det betydning for vores undervisning og interaktion med eleverne.

Gennem vores pædagogiske praksis skal vi sætte eleverne i læringssituationer, hvor de skal samarbejde, være ansvarlige og vedholdende.

I det følgende kan du læse om eksempler på fagprofessionelle begrundelser for hver af de fire grundsten.

Samarbejde

Samarbejde skal forstås bredt. I direkte forstand handler det om elevernes evne til at kunne samarbejde. Det handler også om organisationens samarbejde. Her tænkes både på samarbejdet mellem de fagprofessionelle, fx i fagteams eller storteams, og mellem ledere og medarbejdere. Derudover tænkes samarbejde også at omfatte samarbejdet omkring eleven mellem skole og hjem. Det er vigtigt for os at signalere, at samarbejde og fællesskab prioriteres højt.

Pædagogisk forskning og læringsteorier peger på, at samarbejde er befordrende for læring, eksempelvis beskrevet i Cooperative Learning og dialogisk undervisning. Denne viden bruges også i høj grad i arbejdslivet, hvor tanker omkring "team" har eksisteret i mange år. Ligeledes peger social-konstruktivistisk teori på, at elevernes sprog om et fagligt emne hænger tæt sammen med deres faglige niveau. Det er derfor nødvendigt med kommunikation og samarbejde, for at læring kan finde sted.

Denne forskning kan ligeledes hjælpe os fagprofessionelle i en hektisk og travl hverdag. For ikke nok med, at det har en gavnlig effekt på elevernes læring, så giver det også mulighed for at være helt tæt på elevernes arbejde med det faglige stof.

Samarbejde er en kompetence, eleverne skal tilegne sig. De kan ikke samarbejde pr. automatik. Samtidig er det en nødvendig kompetence at besidde – både på skolen og ude i livet generelt.

SAMARBEJDE ELEVANSVAR LÆRING VEDHOLDENHED

Når elevernes samarbejdskompetence skal udvikles, får det betydning for den undervisning, de bliver præsenteret for samt den interaktion, de mødes med af skolens personale. Vi skal derfor i vores pædagogiske praksis sætte eleverne i læringsituationer, hvor de skal samarbejde.

Eleverne skal udnytte hinandens styrker, blive bevidste om egne styrker, lære at der kan være forskellige perspektiver på den samme sag og mindes om, at der er andre veje end at spørge underviseren.

Samarbejde er både et mål i sig selv og et middel til at nå de andre grundsten.

Elevansvar

Begrebet *elevansvar* skal ikke forstås som elevens ansvar for egen læring. Derimod skal det forstås som elevernes ansvar over for undervisningen, over for omverdenen og over for sig selv. Eleverne skal altså ikke "drages til ansvar", men "have en følelse

af ansvar". For at føle at man har et ansvar, kan det også være nødvendigt at opleve, at man har indflydelse. Altså skal der være mulighed for, at eleverne på forskellige niveauer føler, at de har indflydelse på undervisningen. Samtidig er det os, der er de professionelle og har det professionelle overblik.

Forskning viser, at en udtalt oplevelse af ansvar gavner medejerskab og engagement. Derfor vil en øget følelse af ansvar gavne elevernes læring og udbytte af undervisningen. Vi kender det fra os selv; jo mere indflydelse og ansvar vi får, des højere ejerskab får vi til arbejdet.

I tråd med begrebet *samarbejde* er dette noget, eleverne skal lære. Vi skal altså gennem vores pædagogiske arbejde tilbyde rammer, således at eleverne oplever ansvar. Det er klart, at dette arbejde udvikles igennem elevernes skoletid, og at der er forskellige niveauer af ansvar, der kan tildeles eleverne afhængigt af, hvor de er i skoleforløbet.

“Elevernes læring kan omhandle trivsel og udvikling, såvel som faglige emner.”

Læring

Læring er folkeskolens kerneopgave. Vi skal varetage undervisning, der giver eleverne kompetencer og færdigheder, således at de er bedst muligt klædt på til livet efter skolen. Også her er det vigtigt at forstå begrebet læring bredt og nuanceret. Elevernes læring kan omhandle trivsel og udvikling, såvel som faglige emner. Læring er både af almindidaktisk og fagdidaktisk interesse og finder sted på alle fire feedbackniveauer: 'opgave og produkt', 'proces', 'selvregulering' og 'selvniveau' (Hattie, 2013, side 153, 188-191; Hyldahl, 2015, side 37-41).

I begrebet læring er der i skolesammenhæng en indbygget dualistisk tankegang; eleverne skal være modtagelige for undervisningen, og underviseren skal medtænke eleverne i den konkrete undervisning. Dermed spiller eleverne en vigtig rolle for, at undervisningen opleves succesfuld. Det er derfor vigtigt, at eleverne er klar over deres rolle i klasserummet, og at både eleverne og underviserne tager deres rolle alvorligt. Dette skal SELV være med til at tydeliggøre. Den enkelte elev bliver altså kun dygtigere, hvis eleven er villig til at lægge noget arbejde i det.

Vedholdenhed

Vedholdenhed skal forstås som evnen til at blive ved, selvom opgaven er svær, livet er udfordrende, og tilværelsen virker uoverskuelig. Vedholdenhed er en kompetence til at arbejde sig igennem udfordringer af forskellig karakter. Der er forskning, både internationalt (fx James Nottingham, Carol Dweck) og nationalt (fx Per Schultz Jørgensen), der tyder på, at vedholdenhed er et meget væsentligt parameter for, at eleverne lykkes; ikke bare i skolen, men i livet i det hele taget. Vedholdenhed er vigtigere end talent og evne.

Kan man lære vedholdenhed? Forskeren Carol Dweck peger på, at elevernes viden om læring kan hjælpe dem til at blive mere vedholdende. Eleverne skal vide, at det at fejle ikke er et permanent stadie men noget, man kan arbejde sig ud af. Derved vil de få en forståelse af "dynamisk tankesæt". Derfor skal undervisernes didaktiske vinkel lægge op til, at eleverne får en opfattelse af at kunne ændre deres bane.

Vi professionelle skal også kunne være vedholdende. Det er vigtigt, at vi tror på elevernes muligheder for at ændre kurs. Det er afgørende, at vi ikke får en fikseret opfattelse af elever eller klasser som værende "dygtige" eller "dumme". Omvendt skal vi tro på, at vi kan flytte eleverne et mere hensigtsmæssigt sted hen.

Vedholdenhed hos eleverne er en afgørende faktor for, at vi som skole lykkes med opgaven. Derfor er det nødvendigt, at eleverne kender til værktøjer og strategier, der kan hjælpe dem til at være vedholdende og få en opfattelse af at kunne lykkes ligegyldigt, hvor de står lige nu.

Youtube: "Nøglen til succes? Viljefasthed"

Hvorfor SELV?

Folkeskolens formål

Hvad kan SELV, som vi ikke før har gjort i vores pædagogiske undervisningspraksis? Vi har i flere år arbejdet med målorienteret undervisning på flere niveauer og har fokuseret på elevernes læringsudbytte ud fra en meget målbar orientering. Det er selvfølgelig meget vigtigt at kunne måle elevernes læringsudbytte, men vi må også erkende, at al undervisning og læring ikke er målbart og ikke skal være det. Vender

vi blikket mod folkeskolens formålsparagraf står der, at folkeskolen skal give eleverne kundskaber og færdigheder og fremme den enkelte elevs alsidige udvikling. Folkeskolen skal skabe rammer for udvikling af oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi, får tillid til egne muligheder samt grundlag for at tage stilling og handle. Folkeskolen skal mere end blot sørge for, at eleverne bliver fagligt dygtige.

”Robusthed handler om et barns hele indstilling til tilværelsen og omfatter spørgsmål som livsmod, tiltro til sig selv og vedholdenhed.”

I SELV er målet, at eleverne lærer nogle lærings- og processtrategier, der udvikler dem personligt, fagligt og socialt, og som kan bruges hele livet. Livslang læring i betydningen; at kunne lære nyt gennem hele livet er væsentligt for alle mennesker i en meget omskiftelig verden. SELV kan være medvirkende til at gøre eleverne livsduelige; konstruktivt at kunne håndtere udfordringer, så de udvikler sig positivt og bliver velfungerende voksne, der trives.

Samfundet

Samfundet stiller store krav til det enkelte menneske, og ord som omstillingsparat, innovativ, effektivisering, præstationssamfund og perfektionskultur dukker ofte op, når vi definerer vores tidsalder. Vores opgave som skole er at hjælpe eleverne til få en robusthed i mødet med alle de krav, som den enkelte stiller til sig selv, samt de krav familie- og arbejdslivet stiller osv. Per Schultz Jørgensen skriver: "Robusthed handler om et barns hele indstilling til tilværelsen og omfatter spørgsmål som livsmod, tiltro til sig selv og vedholdenhed." (s. 14 i [Robuste børn](#)). Robusthed er ikke det samme som præstation, men handler om læringsprocessen. Skolen skal derfor udvikle en læringskultur, hvor man vægter processen højt

(involvering, deltagelse i diskussioner, samarbejde osv.). I SELV arbejdes der både med lærings- og processtrategier.

Relationer

I et samfund med mange krav, bliver samspillet og relationen mellem lærer og elev af afgørende betydning for elevernes læring og trivsel. Louise Klinge påpeger, at eleverne afkoder, "om læreren har dem på sinde eller ej", og det har betydning for elevernes engagement og opmærksomhed og dermed deres udbytte af undervisningen. Samarbejdet i SELV er dels samarbejdet mellem eleverne, dels relationen mellem lærer og elev. Lærers relationskompetence er altså et vigtigt parameter for elevernes trivsel og udvikling.

Artikel: Louise Klinge: "Børns daglige samspil med læreren har en eksistentiel betydning"

LIVSLANG LÆRING

**Målorienteret
undervisning**

Læringsstrategi

Læringsbrikkerne

Introduktion

Det første, vi er gået i gang med, handler om elevernes lærings- og processtrategier. Vi har gennem mange drøftelser udvalgt og udviklet netop disse brikker med netop disse overskrifter. Formålet har været at skabe et fælles sprog for Lille Næstved Skole.

Elevens nærmeste udviklingszone (Vygotsky) ligger mellem elevens selvstændige opgaveløsning og underviserens stilladsering.

De seks strategibrikker er inddelt i læringsstrategier og processtrategier. Brikkerne er beregnet på at stilladsere elevens læringsprocesser. En konstruktivistisk tilgang til undervisningen er, at eleven selv skal være aktivt lærende for, at læring finder sted.

De tre øverste brikker omhandler elevens læringsstrategier: **"kommunikér"** (socialkonstruktivistisk læring) **"reflekter"** (konstruktivistisk læring) **"eksperimenter"** (erfaringsbaseret læring).

En stilladsering af elevens læringsproces forstås ved, at underviseren støtter eleven i tilpas grad til selv at kunne overtage og styre læreprocessen.

De tre nederste brikker omhandler elevens processtrategier **"undersøg"** (stilladsering af hjælpemidler) **"planlæg"** (stilladsering af disposition) **"definer"** (stilladsering af målet).

I de professionelle læringsfællesskaber, vi har, kan brikkerne inddrages der, hvor det giver mening. Når et klasseteam sammen drøfter deres forståelse og tilgang, får det betydning for klassens læringsmiljø. Målet er, at eleverne skal blive mere selvhjulpne, mere bevidste om egne og andres strategier og tilegne sig konkrete værktøjer til fx at 'se en kløft', 'sætte et mål', 'udvikle en strategi' og 'mindske kløften' (Hattie, 2013, side 156).

Hver brik for sig...

Tal og lyt – Kommuniker

- Hvem kan jeg tale med?
- Hvad kan jeg fortælle om?
- Hvad kan jeg lytte efter?
- Hvad kan jeg spørge om?

Eleven skal lære at indgå i et samarbejde for at kunne vidensdele og søge viden. Eleven skal lære at videregive sin viden og derigennem understøtte og udvikle sin egen forståelse og læring.

Når eleven møder en udfordring, bruges brikken til at søge hjælp hos andre elever. Nogle vil oftest benytte denne strategi som den første og skal her have støtte til at bringe de andre strategier i spil således, at opgaver også kan løses på egen hånd. Andre elever skal støttes i at benytte netop denne strategi som et led i udviklingen af samarbejdsevnen.

Underviseren understøtter brikken ved at træne eleven i at deltage aktivt i klassesamtaler, stille spørgsmål, lytte, erfaringsudveksle med makker eller i grupper.

Vi bliver alle klogere af at forklare til andre.

Husk og tænk – Reflekter

- Hvad ved jeg?
- Hvad genkender jeg?
- Hvordan kan jeg bruge det, jeg ved?
- Kan andre fag hjælpe?
- Hvad ved jeg fra andre sammenhænge?

Eleven skal lære at lytte opmærksomt, stille spørgsmål og gøre sig notater i undervisningen for senere hen at kunne trække på den tilegnede viden og erfaring.

Når eleven møder en udfordring, bruges brikken til at 'slå op i' egen vidensbank. Eleverne opfordres til at drage paralleller mellem fagene og til at inddrage viden fra deres omverden.

Underviseren understøtter brikken ved at træne eleven i at tage notater, samtale om egen viden og forståelse samt gennem teamsamarbejde at 'tale samme sprog'.

Husk og tænk har fokus på den indre stemme.

Prøv og leg – Eksperimenter

- Kan jeg tegne det?
- Jeg vil prøve den metode, jeg tror, der virker her!
- Er jeg i tvivl, prøver jeg alligevel. Fejl er okay.
- Går jeg i stå, prøver jeg noget andet!

Eleven skal lære at turde fejle og løbe en risiko. Eleven skal lære, at det er gennem erfaring, at viden lagres.

Når eleven møder en udfordring, bruges brikken til at afprøve tidligere anvendte metoder. Nogle elever skal 'skubbes' ud over kanten med underviseren som sikkerhedsnet. Her er relationen afgørende for elevens 'mod'. Andre elever skal støttes i samtidigt at benytte brikken reflekter, for at tilegne sig en erfaringserkendelse. Hvis eleven går i stå og ikke kan løse en opgave, går eleven videre til næste opgave.

Underviseren understøtter brikken ved at træne eleven i at turde fejle og ved at skabe den gode relation elev-underviser imellem såvel som elev-elev imellem.

Klasserummet er et træningslokale.

Hvor finder jeg viden? – Undersøg

- Hvad mangler jeg af viden?
- Holder jeg fokus, når jeg søger ny viden?
- Brug bøger, internettet, makker, bibliotek, faglokale, tidligere opgaver, familie-medlemmer, naturen
- Har jeg husket at være kildekritisk?

Eleven skal lære at bruge forskellige kilder og hjælpemidler i sin søgning efter viden. Eleven skal lære at overvåge sin egen arbejdsproces, eksempelvis via læsestrategier.

Når eleven møder en udfordring, bruges brikken til at vælge relevante og egnede hjælpemidler. Nogle elever skal støttes i at skabe et overblik og blive konkrete i deres opgaveløsning. Andre elever skal støttes i at finde relevante og oplagte veje til den viden, de har brug for. Når eleven går i stå, kan eleven se tilbage i sine opgaver og finde lignende opgavetyper, hvorfra der kan hentes viden eller finde hjælp i lokalet på plancher, plakater, alfabet mm.

Underviseren understøtter brikken ved at træne eleven i at slå op i bøger, søge på internettet eller benytte de hjælpemidler, der hænger i lokalet.

Hvad er næste skridt? – Planlæg

- I hvilken rækkefølge vil jeg gribe løsningen an?
- Hvem skal jeg arbejde sammen med?
Hvem gør hvad?
- Hvor meget tid har jeg?
Hvordan bruger jeg den bedst?
- Har jeg brug for en disposition eller tjekliste?

Eleven skal lære at disponere og tage stilling. Eleven skal lære at veksle mellem samarbejde og individuel opgaveløsning. Eleven skal støttes i at tage ansvar for egen opgaveløsning. Andre elever skal støttes i at give ansvar fra sig gennem et samarbejde.

Når eleven møder en udfordring, bruges brikken til at skabe sig et overblik over processen. Eleven planlægger, hvad der skal ske ud fra målet og kan enten lave sin egen tjekliste eller benytte underviserens tjekliste. Eleven kan her drage nytte af erfaringer fra tidligere til at få struktureret sin tid og sikre sig at komme omkring alle elementer i opgaven.

Underviseren understøtter brikken ved at træne eleven i at holde fokus, evt. dele en for stor udfordring op i flere skridt for at komme videre samt sikre, at eleven har den fornødne tid til opgaveløsning.

Hvad er opgaven? – Definer

- Hvad skal jeg lære?
- Hvad går opgaven ud på? Hvordan skal jeg svare?
- Har jeg forstået opgaven?
- Forklar opgaven med egne ord
- Læs opgaven igen – grundigt

Eleven skal lære at gøre sig bevidst om mål og indhold inden opgaveløsning. Eleven skal lære at forholde sig til underviserens forventninger og krav til opgaveløsningen. Eleven skal lære at inddrage formålet med opgaven og lære i hvilken sammenhæng, opgaven skal bruges. Når eleven møder en udfordring, bruges brikken til at sikre sig, at opgaven er læst igennem og forstået.

Underviseren understøtter brikken ved at træne eleven i at løse opgaver, der kun kan løses, hvis hele opgaven er læst igennem inden start, for herigennem at kunne bruge erfaringerne senere hen. Underviseren rammesætter opgavens mål og indhold.

Hvordan SELV?

Pædagogiske værktøjer

Kært barn har mange navne

The learning pit, grøften, hullet, muren, kløften, wipе out. Kært barn har mange navne. Alle kender vi det at møde en udfordring, der standser vores arbejdsopgave og kræver vores fulde koncentration, vilje og vedholdenhed for at kunne fortsætte.

The Learning Pit blev introduceret af James Nottingham og er et billede på, at læring kan være en vanskelig og hård proces, hvor eleverne går fra ikke at vide, til at vove sig ud på kanten og herefter havne nede i kløften. Vores mål er, at læringsbrikkerne skal tilbyde eleverne redskaber til at begynde opstigningen. Bemærk, at kløften er højere på den anden side, fordi du har lært noget nyt.

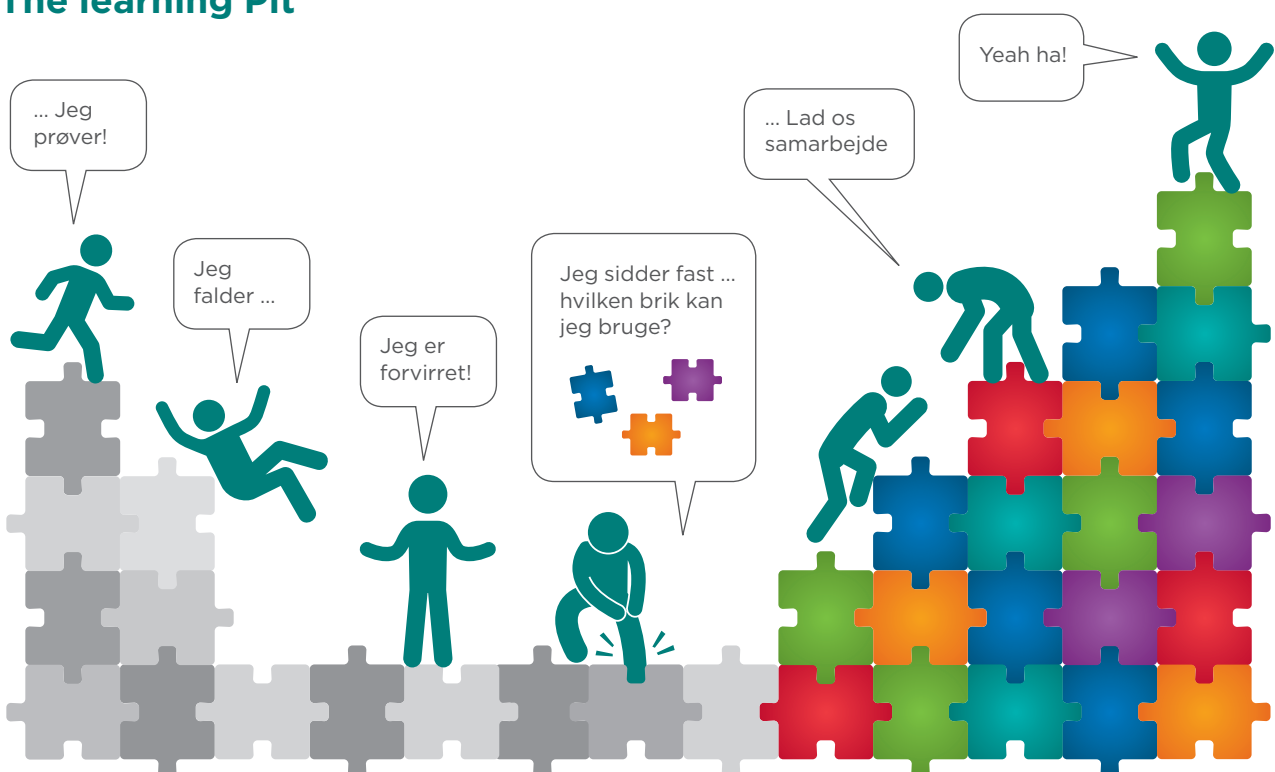
Eleverne møder dagligt udfordringer både i deres skoledag med fagfaglige opgaver og i deres fritid.

Det er vigtigt for deres læring og udvikling, at de lærer at takle disse udfordringer og ved egen hjælp kunne arbejde sig videre. Nogle forsøger at undgå disse situationer ved ikke at tage imod en udfordring, mens andre tager imod den, men giver op undervejs og ikke får arbejdet sig op af *hullet* igen.

Dynamisk tankesæt

Professor Carol Dweck skelner mellem to typer af tankesæt. Et fikseret (fixed) og et dynamisk (growth) tankesæt, der styrer, hvordan man ser på egen og andres læring. Ved det dynamiske tankesæt fokuseres på indsats og vedholdenhed i stedet for at tro, at evner og intelligens er statiske. Dygtighed forbindes her med det at turde udfordre sig selv, være vedholdende og forstå, at fejl er justerbar læring ([Heckmann - Det gode tankesæt](#)).

"The learning Pit"

Hvis vi underviserer signalerer, at eleverne bør se fejl som en mulighed for læring, kan det hjælpe dem til at blive mere nysgerrige på egen læring og turde prøve sig frem, selv om de er tvunget ud af deres komfortzone.

Vores mål er, at eleverne fokuserer mindst lige så meget på selve læringsprocessen som på slutproduktet, og ved hjælp af SELV brikkerne tilbydes nye måder at takle udfordringer på gennem:

- **Definition**
(Hvad er det for en udfordring, jeg har mødt?)
- **Refleksion**
(Har jeg mødt denne type af udfordring før?
Hvad gjorde jeg der?)
- **Undersøgelse**
(Hvor kan jeg finde viden, som kan hjælpe mig i denne udfordring?)
- **Planlægning**
(Hvad skal jeg prøve først? Hvor lang tid har jeg?)
- **Eksperimentering**
(Hvad ville der ske, hvis jeg prøvede mig frem?)
- **Kommunikation**
(Hvem kan jeg tale med om dette?
Hvem kan jeg søge hjælp hos?)

Ved at benytte SELV brikkerne og grundstenene omkring SELV (Samarbejde, Elevansvar, Læring og Vedholdenhed) får eleverne konkrete brugbare redskaber til, hvordan de kan komme ud på den anden side klogere og stærkere end, da de begyndte.

Lav indgangstærskel og højt til loftet

De elever, vi underviser, har forskellige forudsætninger med sig ind i skolelivet, og befinder sig gennem hele skoleforløbet på forskellige niveauer i alle fag. Vores opgave som undervisere er at møde den enkelte elev, der hvor han/hun er og lade dette danne ramme og være udgangspunktet for de opgaver og udfordringer, vi stiller dem. Alle børn har brug for at blive mødt der, hvor de er. Samtidig har alle også brug for udfordringer, der kan styrke deres evner til at løse konflikter, vælge imellem forskellige arbejdsstrategier og træne deres vedholdenhed.

Hvis vi i undervisningen arbejder med taksonomi-begrebet og ud fra en lav indgangstærskel, sikrer vi, at alle elever kan arbejde ud fra det samme overordnede mål. Herefter kan de enkelte bevæge sig væk fra overfladelæringen og op på højere niveauer. Det er underviserens ansvar, at der er højt nok til loftet!

Illustration Inspireret af Heckmann

Praktiske værktøjer og materialer

Taksonomier

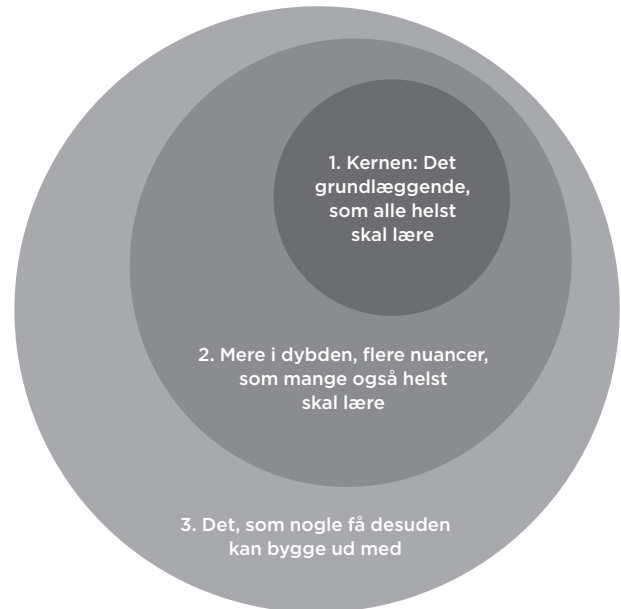
Vi vil gerne have tænkningen omkring taksonomier som en del af SELV. Vi ønsker, at alle undervisere er med til at udvælge taksonomier og udvikle "billeder på taksonomier" til eleverne. Det vil sige, nedenstående er udgangspunkt for drøftelser.

Ofte er det hensigtsmæssigt at arbejde efter de samme mål i klassen. Det giver en følelse af fællesskab og er inkluderende. Det er ligeledes mere håndterbart som underviser i forhold til fælles oplæg. Selvom vi arbejder efter de samme mål, så kan vejene dertil være differentierede. Her giver forskellige taksonomier god mening.

Målopfyldelse som taksonomi

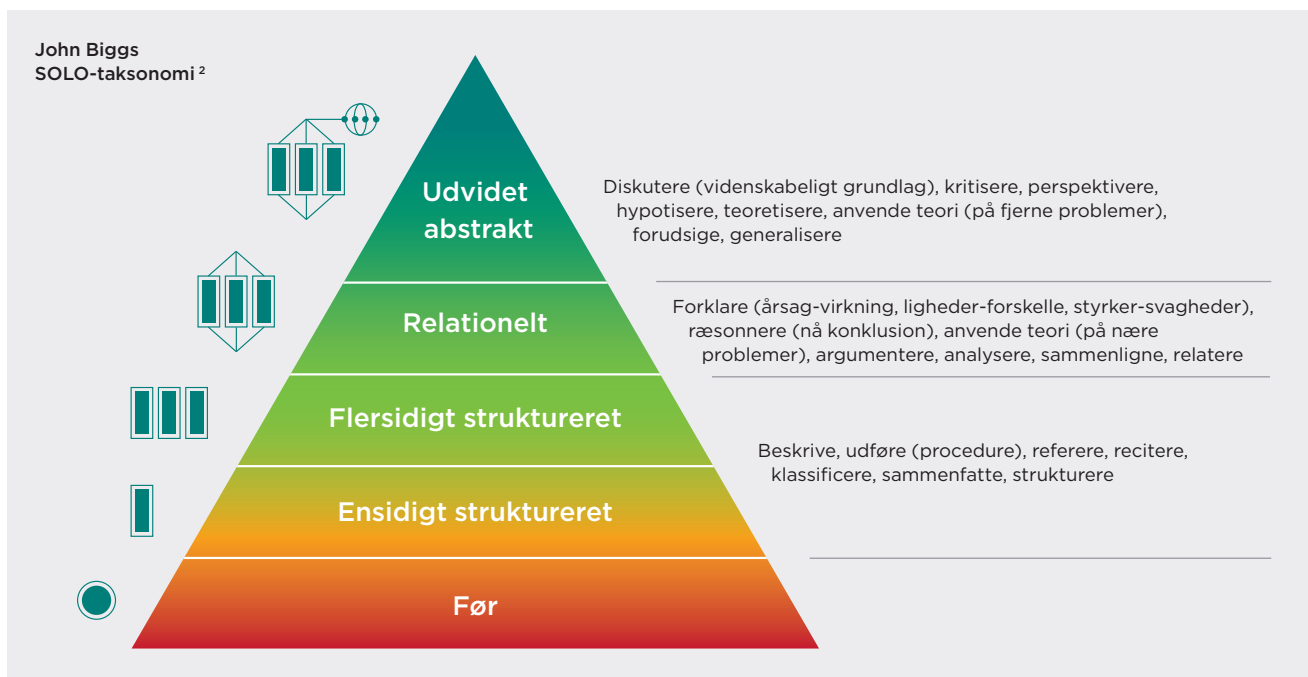
En indgang til arbejdet med taksonomier kan være at opstille differentierede succeskriterier – tegn på læring. Det hjælper eleverne, når disse er tydelige og synlige, så der ikke er tvivl om, hvad der forventes.

Eksempel på målopfyldelse som taksonomi¹

SOLO-taksonomien

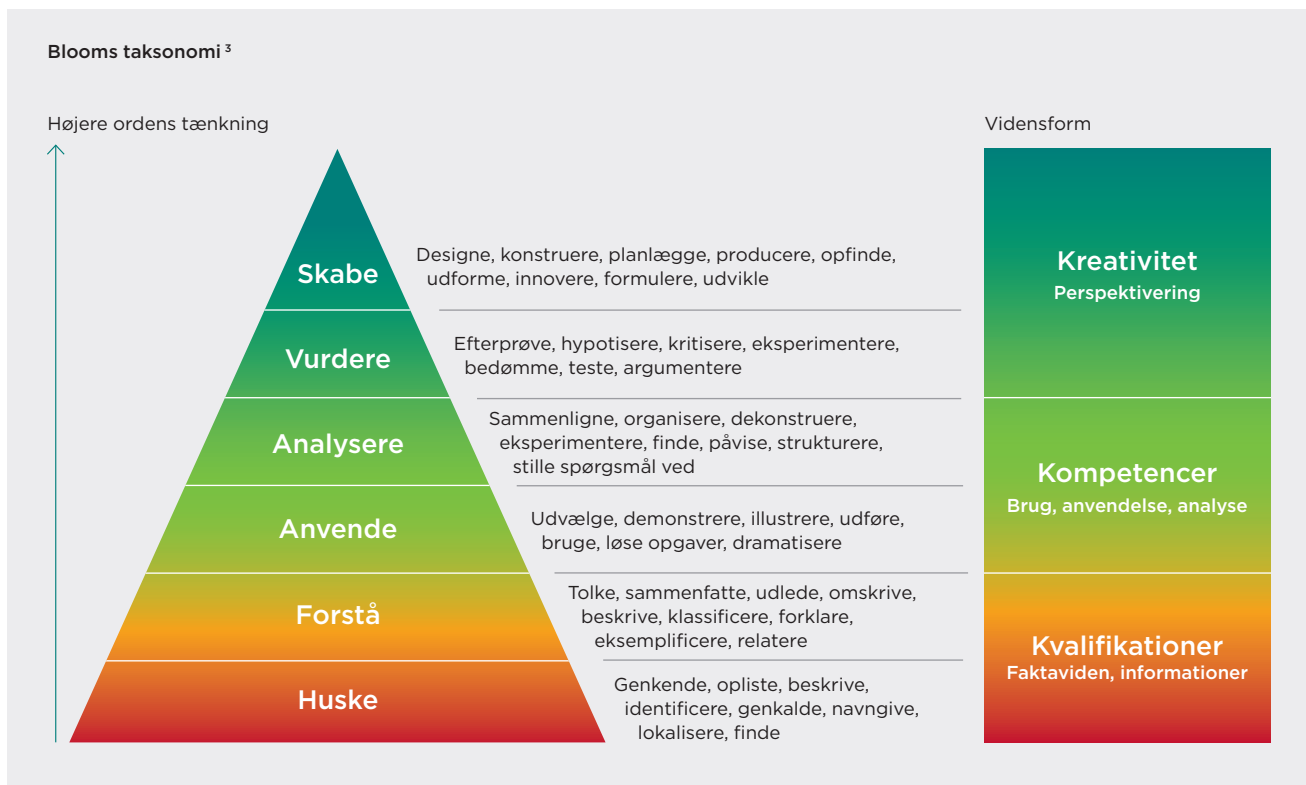
John Biggs SOLO-taksonomi passer måske til naturvidenskabelige fag. Taksonomien indeholder flere læringsniveauer. Eleverne udvikler sig fra forståelse af enkeltdele over sammenhænge til helheder og kan til sidst perspektivere.

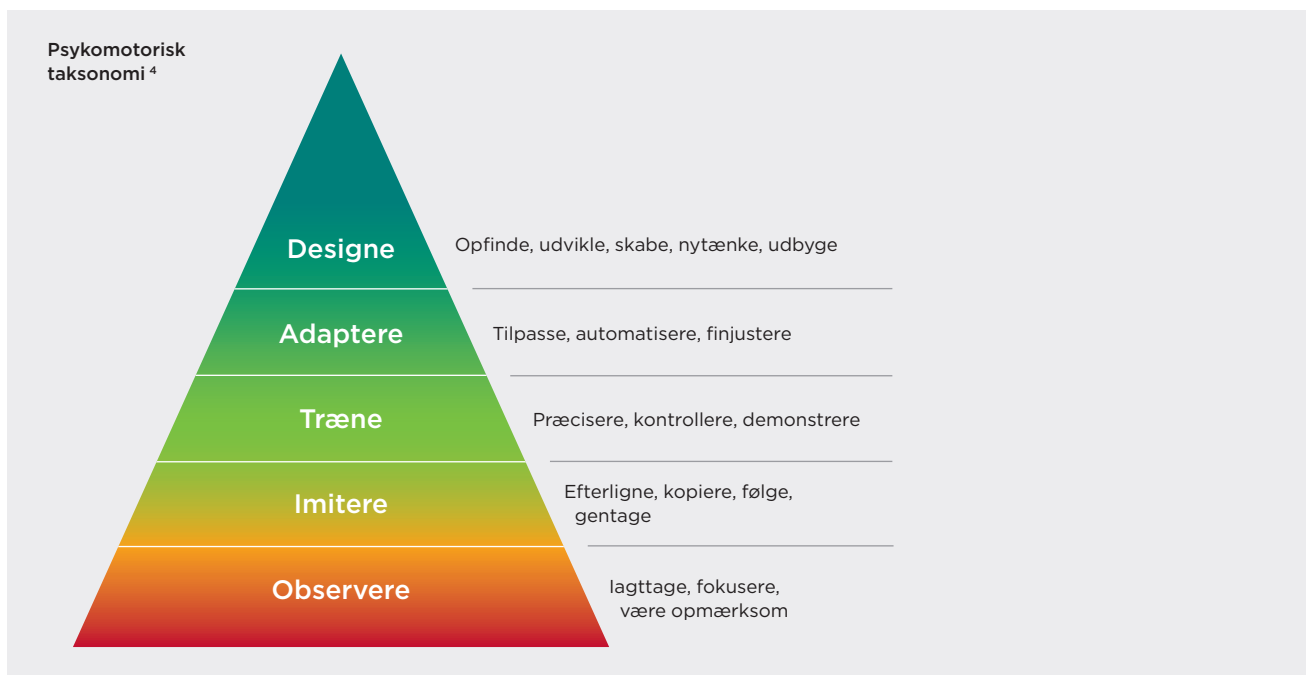
Blooms taksonomi

Den nok mest kendte taksonomi er Benjamin Blooms kognitive taksonomi, som omhandler forskellige typer af tænkning og oftest ses anvendt i de humanistiske fag.

Den psykomotoriske taksonomi

I de praktiske/musiske fag vil en helt fjerde taksonomi give nye muligheder. I løbet af skoleårene med billedkunst skal eleverne udvikle sig fra at kunne observere og imitere til at kunne adaptere og designe selv.

^{1,2,3,4} Taksonomier; Kirsten Hyldahl. Se yderligere på bagsiden.

Vi ønsker selvstændige elever, der kan tage initiativ og kender flere veje til at forstå en opgave. Ligeledes ønsker vi, at underviserne har tid til dialog, målsætning og evaluering med eleverne. Derfor kan det give mening, at ovenstående er tydeligt for eleverne. De starter ikke nødvendigvis på det samme niveau. En elev har måske allerede baggrundsviden om emnet indlært og starter derfor på det 3. eller 4. niveau. En anden elev har ingen forhåndsviden om emnet og starter derfor på 1. niveau. For begge elever gælder det dog, at de gerne skal flytte sig op på højere niveauer.

Læsestrategier

Arbejdet med elevernes læsestrategier kan være et eksempel på, hvordan der kan arbejdes bevidst med

lærings- og processtrategier. Læsevejledernes utallige værktøjer til strukturering af læsning er eksempler på stilladsering.

Viden, der er organiseret, lagres lettere i langtids hukommelsen end viden, der ikke er organiseret. Læsestrategier handler om læringsstrategier. Det er vigtigt, at eleverne har en viden om, at de kan bruge forskellige strategier. Både underviseren og de andre elever i klassen kan inspirere til, hvordan den enkelte elev og grupper af elever kan bruge forskellige strategier.

Bevidste læsere bruger fleksible læsestrategier. De ved, at de kan bruge flere forskellige brikker som indgang til en læringsproces. Her kommer nogle eksempler:

● Husk og tænk - Reflekter:

Eleverne inddrager baggrundsviden fx gennem tankekort, forholder sig metakognitivt til teksten, sammenholder ny og gammel viden.

● Hvad er opgaven - Definer:

Eleverne kan læse for at lære, for at gøre noget, for at opleve, for at løse en tekstopgave i matematik, for at få overblik over nyt stof.

● Tal og lyt - Kommuniker:

Eleverne er i dialog om det læste, stiller spørgsmål til teksten, er aktive i læringsprocessen.

● Prøv og leg - Eksperimenter:

Prøv og leg - eksperimenter: Eleverne arbejder fx med grafiske forståelsesmodeller eller forsøger at forudsige tekstens indhold.

● Hvor finder jeg viden? - Undersøg:

Eleverne er bevidste om deres læseformål og er kritiske overfor den viden, de finder.

● Hvad er næste skridt? - Planlæg:

Eleverne er bevidste om FØR, UNDER og EFTER læsning

Læs for eksempel:

Gerd Fredheim: At læse for at lære - en praksisbog i læringsstrategier.
Gøttsche og Svendsen: Læs litteratur med forståelse

Model der kan støtte elevernes læsning

“Det er vigtigt, at eleverne har en viden om, at de kan bruge forskellige strategier.”

Stilladsering

Formålet med stilladsering er at give støtte, viden, strategier, modeller, spørgsmål, instruktion, omstrukturering og andre former for feedback, så eleven selv kan nå frem til at "eje" den pågældende viden, forståelse og begreber (Hattie 2013, side 203-204). Derved faciliterer vi elevernes indsats og motivation.

Vi kan for eksempel stilladsere ved at introducere, modellere, give lærerstyret vejledning og til sidst lade eleverne prøve på egen hånd.

Vi kan støtte eleverne gennem synlighed og visualisering og derved arbejde bevidst med at skabe rum for meningsfuld deltagelse. En styrke ved læringsbrikkerne er, at de er visuelle og konkrete. De relativt dygtige, reflekterede og bevidste elever har måske i mindre grad brug for denne "stilladsering". For relativt mange elever er det dog en kæmpe hjælp, at de helt konkret kan tage fat i en brik eller visuelt kan finde hjælpespørgsmål på bordet eller tavlen.

Vi kan som undervisere bevidst bruge læringsbrikkerne til stilladsering.

● Hvad er næste skridt - Planlæg:

Kan bruges til at levere struktur, der organiserer og begrundes og til at simplificere opgaven, så den er overskuelig for eleven. Brug for eksempel skabeloner (Margit Gade)

● Hvad er opgaven - Definer:

Kan bruges til at holde eleven fast på målene, gøre eleverne interesserede i opgaven og hjælpe dem til at holde sig til opgavens krav. Brug for eksempel tjeklister med kendte vurderingskriterier.

● Tal og lyt - Kommuniker:

Her kan vi bruge klassekammerater som stilladsering. Vi ser de andre elever i klassen som en læringsressource, hvilket stiller store krav til elev-elev-feedback.

“En styrke ved læringsbrikkerne er, at de er visuelle og konkrete.”

Konkrete eksempler på, hvordan vi arbejder med SELV på Lille Næstved Skole

Konkret eksempel på arbejdet med SELV i undervisningen:

I 0. klasse bruges SELV bl.a. under samlingen i 1. lektion. Målet er, at eleverne skal lære om dagen og årets gang. Her skriver eleverne på skift ugedag, dato, måned, årstal og årstid på tavlen.

Den første elev starter med at bruge den grønne brik til at definere, hvad mål og opgave er.

Derefter bruges den turkise brik til at planlægge første skridt. De efterfølgende fire elever planlægger ligeledes deres næste skridt.

Alle elever italesætter, hvilken strategi de bruger, og underviseren holder de magnetiske strategier frem efterhånden, som de italesættes.

Når en elev går i stå, hjælper underviseren på vej ved at bringe strategierne i spil. Dette gøres ved at italesætte brugen af brikkerne og spørge ind til hvilken strategi, eleven vil anvende.

For eksempel skal eleverne finde ud af hvilken ugedag, det er. De bruger den røde brik og husker/tænker over hvilken dag, det var dagen før eller, om de skal til en sportsgren om eftermiddagen.

Nogle elever vælger at sige remsen og bruger den lilla brik til at prøve med et gæt.

Den blå brik bringes i spil, når eleven skal undersøge en lyd og et bogstavs form ved at kigge på alfabetet eller på talrækken, når det er datoen, der skal findes.

Kan eleven ikke komme frem til en løsning ved hjælp af de ovennævnte fem brikker, bruges den gule brik til at spørge om hjælp hos en makker.

SELV i matematik – 4. klasse

Forberedelse

12	←	12
11		11
10		10
9		9
8		8
7		7
6		6
5		5
4		4
3		3
2		2
1		1
- Mål		+ Start

Der står med 3 terninger. Det gælder om at komme først i mål. Man skal lande på tallene i rækkefølge og man må kun flytte brikken 1 felt ad gangen. Gåne på terningerne må gerne lægges sammen, trækkes fra hinanden eller gange/divideres, men hver terning må kun bruges 1 gang. Når en spiller ikke kan mere, går turen videre til næste spiller. Hvis man får brugt alle 3 terninger må man stå igen.

Tankerne bag

Hvordan kan jeg få naturliggjort brikkerne?

SELV mål

Hvad er mit mål med at anvende denne metode?

Matematisk mål

Arbejde med og træning af regnestrategier

Sociale mål

Samarbejde, behovsudsættelse & hjælpe

Aktiviteter

Ved hvilke opgavetyper kan jeg lege målene ind?

Afvikling

1. Planlæg:

Hvad skal vi bruge for at løse opgaven?

2. Definer:

Hvad går opgaven ud på?

Hvad træner vi med opgaven?

Hvornår må min makker hjælpe mig med mulige svar?

3. Reflekter:

Hvordan kan jeg bruge terningerne bedst muligt?

Husk dine tabeller og regnestrategier.

4. Eksperimenter:

Prøv dig frem og undersøg dine muligheder.

5. Kommuniker & Undersøg:

Snak med din makker om dit træk.

Makkeren giver konstruktiv feedback om valget/trækket.

Spørg læreren hvis I er i tvivl om svaret/mulighederne.

Evaluering

Hvilke brikker anvender I mest ved denne aktivitet?

Hvad lærer vi, når vi arbejder med spillet?

Har du fundet et mål, som du skal blive bedre til?

Opgaver

1. Hvilken rækkefølge vil jeg løse opgaverne i?

2. Hvad går opgaven ud på?

3. Hvordan plejer jeg at løse sådanne opgaver, og hvad har vi gennemgået?

4. Jeg prøver at spørge mine læringsmakkerer.

5. Jeg kigger tilbage på, hvordan jeg tidligere har løst tilsvarende opgaver.

6. Jeg prøver mig frem - måske kan jeg udelukke noget.

7. Jeg spørger en voksen om hjælp.

Afdelinger:

Herlufsholmvej
Herlufsholmvej 16, 4700 Næstved

Karrebækvej
Karrebækvej 70, 4700 Næstved

Fuglebjerg
Sandvedvej 24, 4250 Fuglebjerg

Hyllinge
Søndergade 20, 4700 Næstved

Sandved
Grønbrovej 1a, 4262 Sandved

Karrebæk
Kirkebakken 41, 4736 Karrebæksminde

Litteraturliste

- Duckworth, Angela:** "Nøglen til succes? Viljefasthed", video på TED-talks, 9. juni 2016
Fredheim, Gerd: "At læse for at lære", 2009
Gade, Margit: "Skabeloner", 2017
Gøtttsche og Svendsen: "Læs litteratur med forståelse", 2014
Hattie, John: "Synlig læring - for lærere", 2013
Heckmann, Lene: "Det gode tankesæt", 2016
Hyldahl, Kirsten: "Feedback viser vejen til læring", 2015
Klinge, Louise: "Børns daglige samspil med læreren har en eksistentiel betydning", debatindlæg skoleliv.dk, 22. maj 2018
Schultz Jørgensen, Per: "Robuste børn", 2017
Tordrup, Rikke Yde: "Markante forældre", 2017

Illustrationer i dette dokument er inspireret af Lene Heckmann, Kirsten Hyldahl og Rikke Yde Tordrup.

Dokumentet er til internt arbejdsbrug på Lille Næstved Skole.

Version 1.0 er trykt januar 2019.